

potrebno skrb ima njegovo občinsko svetovalstvo, katero je upravičeno v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklada razpisati do po 10 gold. učilniškega naklada od vsakih 100 gld. rednega davka. Za više odstotke učilniškega naklada je treba deželnega zakona.

VIII. člen. Občine, v katerih je domačega učilniškega zaklada zadosti, da z njim zalagajo vse potrebe svojih ljudskih učilnic, imajo pravico, s prebitki, če jih je morebiti od tega zaklada kaj, plačevati deželne naklade normalno-šolskega zaloga v občini predpisane.

IX. člen. Za ustanovitev in razhodke meščanskih učilnic naj potrebno skrb imajo učilniški okraj, kateri so upravičeni, v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklada razpisati do po 10 gold. okrajnega učilniškega naklada od vsakih 100 gold. rednega davka.

Za više odstotke tega naklada je treba deželnega zakona.

X. člen. Ta zakon stopi v moč 1. januarija leta 1875.

Za poduk in kratek čas.

Koliko se sme vina piti?

Po Klosterneuburškem „Weinbaukalender“ posnel J. A.

Ranjki Bavarski kralj Ludovik je bil s svojim življenjem tako zadovoljen, da bi bil vkljub svoje visoke starosti prav rad še živel. Kjer koli je zvedel za kakkega starega človeka, prašal ga je, kako je živel, da je doživel sto let ali še čez.

Nekega dne zvé za možička neki že 103 leta starega; pokliče ga k sebi in praša, kako da živi in kaj vživa? Možiček mu to vse natanko razloži ter mu tudi pové, da ni nikdar pil ne ene kapljice vina, pa tudi ne ene kapljice piva. Zadnje je znamenito zaradi tega, ker je znano, da je skoro vsak Bavarec tudi pivo-pivec ter da je na Bavarskem pivo prav za prav domá.

Kralj si ta odgovor dobro zapomni in si misli: „si bom tudi jaz pritrgal, če ne, ne bom več dolgo po svetu hodil.“

Zvé pa še za družega še starejšega možička visoko v Bavarskih hribih; tudi tega pokliče in ga praša, kaj in kako je pri njem z vinom, kaj misli o njem?

„Hm“, mu odgovori starček, „vsaki dan si ga naložim, da sem malo židane volje in ga čutim pod kapo; to mi privezuje dušo k telesu.“

Kralj Ludovik se tega prav iz srca razveseli in pije brž steklenico „Johannisbergerja“ za 20 gold.

Kralj Ludovik je zdaj že umrl in iz tega se ne učimo: „Koliko se sme vina piti.“ Le toliko spoznamo iz tega, da utegne človek pri vodi in pri vinu doseči sinjo starost.

Imel sem, ko sem jel v kratkih hlačicah še v šolo hoditi, učitelja, ki je bil tako pošteno okrogel, da je bilo pač misliti, da moža tare skrb, kaj bo počel s trebuhom, če bi prav po Bismarkovem načelu še dalje se razširiti nameraval. Kedar so bili gospod učitelj, zadostivši vsem zahtevam tega liberalca, prav dobre volje, so večkrat nam kaj veselega povedali, zato smo se vselej veselili, če so stopivši v šolo nekako bistreje gledali in palico kviško vzdignili ter obstali pri vratih, dokler ni bilo vse tiho. Mi smo se dregali pod klopni in tako je bil kmalo mir, ker smo vedeli, da danes gospod učitelj ne bodo hudi.

Nekega dne, ko so ravno gospod fajmošter svoj god obhajali, pridejo gospod učitelj dober četrť ali pol ure pozneje v šolo. Lica so jim bila lepo rudeča

in krog ust nekaj, kar ni kazalo ravno hudega vremena. To zapazivši se dregamo in čez par sekund je vse tiho v šoli, tako da je slišati celó sapo gospoda učitelja. Ta gré na svoje mesto, se vsede, položi palčico tako, da je tik desne roke, odpre knjigo in nas iznenadi z vprašanjem:

„Koliko naj človek jé, koliko naj pije?“

Meni in morda še marsikateremu izmed nas je bil odgovor na jeziku. Zato in tudi zanašaje se na gospoda učitelja dobro voljo, odgovorim naglo:

„Kolikor more in ga mu dajó, če je dobro.“

„Pst! Tiho!“ pa reko gospod učitelj in vzdignejo palčico; potem pogreznejo obraz v knjigo, katero so bili odprli, in zarenčé:

„Tiho, pobje! Koliko naj človek jé, koliko naj pije? prašam vdrugič.“

Nekoliko prestrašeni po tej nenavadni osornosti gospoda učitelja — kajti navadno so bili gospod učitelj v takem stanu prav dobra duša — se drug družega ogledujemo in dregamo. Slednjič si županov Tone, katerega so gospod učitelj najraje imeli, drzne izustiti:

„Toliko, da ima obojega dosti, da več ne more.“

Mislili smo, da bodo gospod učitelj na to skočili kviško ter predrznemu Tonetu za njegov odgovor dali eno preko ušes ali ga pa pošlati za sladke lase; bojé se, da bi pa pri tem utegnili koga družega pod roko dobiti, skrijemo vsi glave pod klop. Pa gospod učitelj ostanejo mirni na svojem prostoru, le palčico v desno roko vzemši in pritrkovaje vsaki besedi začnó tako-le:

„Ne, toliko ne smete jesti, da več ne morete, marveč le toliko, da, ko ste siti, bi prav lahko še več jedli. To si zapomnite!“

Kako si bo otrok to zapomnil! Takrat smo molčali na to, al kedar je domá prišlo kaj boljšega na mizo, je vsaki izmed nas jedel, dokler je bilo kaj v skledi ali dokler je mogel kaj v sebe spraviti.

Če ta izrek svojega spoštovanega učitelja obrnem na naše vinopivce, se mi tudi zdi, da se meja, kdaj je treba nehati, kdaj je zadosti, ne dá popolnoma določiti; vsaj meni je gospod učitelj ni mogel zaznamovati.

Ako piješ vino zmerno, so ti čutnice bolj žive, telo čvrstnejše, zlasti po težkem delu se ti bo zdelo tako, kakor če priliješ že brleči luči vnovič olja, sploh se ti telo spodbudi za novo delo. Kako se prilega trudnemu delavcu kozarec vina! Kako pa — nasprotno — ostuden ti je pijanec, ki s težkim jezikom naroči si drug bokal in pije tako dolgo, da ga pijača premaga in slednjič se pod mizo zgrudi, da se mu vse posmehuje in ga zaničuje — med tem pa morda pridna žena z otroci vred lakoto trpi in še krompirja nima.

Če vidiš taka nasprotja, potem je vprašanje: „koliko se sme piti“, pač lahko rešeno. Vino je, ako se v pravi meri vživa, pravo zdravilo, če ga pa piješ čez mero, ti utegne biti pravi strup. Med pravo pametno mero in pijancem pa je še več stopinj, ki so odmerjene po razmerah. Človek ni le zato na svetu, da dela, temveč da se pri posebnih prilikah, ob nedeljah in praznikih, godovih itd. razveseljuje v družbi, da bi pozabil za ure časa svoje vsakdanje skrbi; to zahteva njegovo telo, ki potrebuje počitka in okrepčanja. No, pri takih prilikah ne škoduje tudi kupica čez žejo; drug drugemu napija, človek postane zgovoren, se smeje, šali, in če si navadno še tako čmeren, dobra kapljica ti sproži jezik, tako, da postaneš v družbi zgovoren. Zoper tako razveseljevanje, mislim, nima nihče slabe misli; toda čim več pije človek čez mero, tem teže mu je spoznati, kedaj ima zadosti, kateri kozarec mora biti zadnji; kajti kozarec čez mero te utegne spremeniti v

živino, da ne veš, kaj delaš, in se, ko zopet prideš do zavednosti, sramuješ tega, kar si v pijanosti storil.

Poznam nekoga, kogar nisem videl še nikdar pijanega, ki se pa baha s tem, da ga vino ne omoti. Res ne pije preveč, ker se drži načela, da človek mora nehati, kedar je še pri toliki zavednosti, da more spoznati, da bi bil en sam kozarec še — že preveč.

Vino, če ga pije delavec, da se okreпча, pa tudi sem ter tje kozarec čez mero, ne škoduje zdravju ter človeka ohrani pri moči. Če se pa navadiš pijančevanja, če si vedno žejen in moraš ves dan gasiti, potem je telesu preveč; hudi nasledki se kažejo najprej po slabih čutnicah, pijanec se trese in se bliža smrti, katera ga kmalu pokosi. Zunanje znamenje pijančevanja je najprvo rudeče-višnjev nos, ta oteče, se obesi navzdol mehek ko goba, včasih pa se izpihne še več postranskih nosov. Z nosom vred pa se pobarvajo tudi lica ter otekó; tako okinčan človek bi se moral prav za prav sramovati pred svetom, toda ko se začne tresti, mu zgine tudi sramožljivost. Na zadnje sedi od jutra do večera v krčmi za mizo, prav vesel in zadovoljen je le še, kedar je — pijan.

Iz vsega tega se vidi, da se nikomur ne more določiti: koliko da sme piti. Meja je pri vsakem druga. Vsak se mora poznati samega sebe in vedeti, kdaj je dovolj, kdaj preveč. Splošno naj tedaj veljá:

„Pij, kolikor ti je potrebno, da si vesel in zdrav.“

Politične stvari.

Nemški liberalci

nas tako ljubeznjivo vabijo v svoj „reichsrath“, s tako sladkimi besedami nam zagotovljajo, kako nas ljubijo in za nas skrbé, hvalijo svojo „ustavo“ do nebes jo povzdigovaje, rekoč, kako je v njej za vse narode skrbljeno, vsem narodnost garantirana, — z eno besedo, tako lepo nam znajo na srce govoriti, da se mora človek res čuditi, kako da nehvaležni Slovenci vse te dobrote od sebe odbijajo, in kar z glavami majó. Edini mladočehi so tako razumni, da spoznajo dobrote liberalizma in ustavoverstva, kakor so na svojem „partajtagu“ pred kratkem izrekli!

A mi vsi drugi pa le nič nočemo prav verjeti sladkemu glasu tičarja, ki nas vabi na svoje limanice, imenovane „ustava“, „svoboda“ itd.

Ali imamo pa mi tudi vzrok, da smo tako nezaupni?

Moj Bog, *facta loquuntur!* In kdor je še dvomil, opozorujemo ga na članek „Oesterreich und die orientalische Frage“ v „Deutsche Zeitg.“ od 24. grudna 1874. Tam je „mlad“ Nmec tako nepreviden, da nam nakane nemških nacijonalcev naravnost razodene. Napové nam na kratko, da imamo kot narod poginiti, mi in Čehi. Piše namreč: „Wenn einmal der nationale Zusammenhang Deutschösterreichs vom Riesengebirge bis zur Adria gesichert ist itd.“ Vsak razume, kaj to pomeni „der nationale Zusammenhang Deutschösterreichs vom Riesengebirge bis zur Adria“; faktično je tisti „Zusammenhang Deutschösterreichs“ samo od Spielfelda do Budjevic; ako hoče seči od Jadre do Pruske meje, je pač jasno, kaka osoda je namenjena nam in Čehom. Mi o tem nikdar nismo dvomili, da so to poslednji nameni nemških liberalcev, a žalibog je en čas dosti Slovencev verovalo v poštenost in pravičnost nemških liberalcev, pričakovaje, da bodo oni tujo narodnost ravno tako spoštovali, kakor svojo malikujejo. Hvala Bogu, število teh lahkovernih Slovencev je sedaj jako pičlo, morda je le še edini Razlag, ki od nemških

liberalcev naše (ali pa svoje) sreče pričakuje. Morda so iz začetka res nekateri „mlado-nemci“, ki so nekaj poštenejši od starih, na to mislili, da bi narodom dovolili narodnostne pravice, pa lakomnost in gospodoželjnost je kmalo te boljše čute pogazila, in kmalo so se v vprašanji zavolj narodne ravnopravnosti pridružili „starim“. Preveč se jim sline cedé po lepi Česki deželi, preveč jih vleče do Trsta in jadranskega morja, niso v stanu, odreči se teh želj v imenu pravičnosti; kdo bo tudi na pravičnost mislil! „Moč je pravica“, uči liberalizem, „in moč imamo“ si mislijo, „Čehi in Slovenci se nam vendar ne morejo vbrantiti.“

Srbom in Hrvatom dovoljujejo še nekaj časa živeti, — za sedaj so še preslabi, podjarmiti in prebaviti tudi té; kedar bo Nemčija zedinjena od Belta do Jadre, potem se bo že našla kaka pot, stegniti roko tudi čez Ogersko in Hrvaško!

Mislimo, da je ta članek v „Deutsche Zeitung“ zdaj poslednjemu Slovencu oči odprl. In če jasno sprevidimo, kaj nameravajo z nami, potem pač ne smemo dolgo premišljevat, kaj nam je storiti. Pokazati je treba Nemcem, da še živimo, da se še ne mislimo v grob vleči — njim na ljubo! Z zedinjenimi močmi se je treba postaviti v bran; videli bomo, če je naša moč res tako slaba! Po naši nesrečni neslogi smo tako oslabei, tako zapravili ves svoj vpliv, da se naš prav nič ne bojé. Nezaslišano se veselé nesloge v Českem taboru, ker vedó, da tudi Čehi nesložni nič ne opravijo; in mi Slovenci jim ne moremo večé žalosti napraviti, kakor s tem, da smo složni! Ali nas ne učé toraj sami, kaj nam je storiti? O nesrečni tisti, ki tega ne sprevidijo! Ali ne bo Česki narod, ako vsled svoje sedanje nesloge omaga, preklel tistih, ki so v tako važnem času strankarstvo in lastno častilakomnost više stavili, nego korist naroda?

In to veljá tudi za nas. Če se je prav nekoliko na bolje obrnilo, vendar „Narod“ svojega sovraštva do nas ne more potlačiti, in s klerikalcem okoli sebe maha, kakor bi nas hotel dražiti, in k novi neslogi izvabiti. „Klerikalec“ je vendar le tisti, ki edino le interese duhovenstva zagovarja; mi pa s tem, da branimo krščanstvo, branimo po svojem prepričanji le korist celega naroda, — in če hoče „Narod“ resnico pisati, nas mora vendar le „krščansko“ stranko imenovati; beseda „klerikalec“ vržena na nas pa je le lažnjivo sumničenje ali obrekovanje.

Če je bilo sloge treba, treba je je zdaj, in vsak bo narodu odgovor dajal, kateri jo lahkomišljeno razdira!

O potrebi prestrojenja politične uprave in prenaredbe občinske postave.

Iz govora poslanca Hermana v Štajarskem deželnem zboru v seji 12. oktobra 1874.

(Dalje.)

Zastoj politične uprave, — nadaljuje govornik, videti pa ni samo na avtonomičnem polji, ampak tudi na polji, ki ni avtonomičen, kar pričajo vedno bolj očitne tožbe. Največ c. k. gosposk odriva stvari, katerih ne morejo opravljati. Veliko preobširno uradno okrožje zadržuje pregled, podraži in zadržuje uradovanje. Najnovejše skušnje pričajo, da velik del škode vsled letošnje povodnji je vzročilo to, da politične gosposke njim pripadajočega policijstva gledé gozdov in rek niso izvrševale.

V tem obziru pa okrajnim glavarstvom ne očitam nič, tem manj, ker imajo preobilno opravil, da čuvajo